

RAM-702
Raforkukerfi Íslands

Háspennukerfi

Orri Torfason

Landsvirkjun.

Árið 1965 var orkufyrirtækið Landsvirkjun stofnað sem helmingahlutafélag ríkisins og Reykjavíkurborgar. Hlutverk fyrirtækisins var að sjá Suður- og Vesturlandi fyrir raforku.

1983 var lögum um Landsvirkjun breytt og náði orkusæðið þá til alls landsins.

<http://www.landsvirkjun.is/starfsemin/virkjanir/>

Landsvirkjun.

Í kjölfar Búrfellsvirkjunar hefur Landsvirkjun reist eftirtaldar vatnsaflsvirkjanir:

Sigölduvirkjun í Tungnaá 1977,

Hrauneyjavirkjun í Tungnaá 1981,

Blönduvirkjun 1991,

Sultartangavirkjun á mótum Þjórsár og Tungnaár 1999
og Vatnsfellsvirkjun í afrennsli Þórisvatns byggð 2002.

Auk vatnsafls-virkjana reisti Landsvirkjun jarðgufuvirkjun við Kröflu sem var tekin í notkun 1977.

Landsvirkjun.

Árin frá 1982 til 1996 einkenndust af lítilli aukningu í eftirspurn á raforku og engum árangri við að draga að erlenda fjárfesta í orkufrekum iðnaði til landsins. Landsvirkjun byggði á þessum árum Blönduvirkjun og margir gagnrýndu offramboð á raforku.

Landsvirkjun.

Á árunum 1995-96 sköpuðust hagstæðar aðstæður til að draga að fjárfesta í orkufrekum iðnaði og Landsvirkjun gerði samninga um aukin raforkukaup álversins í Straumsvík, Járblendifélagsins og nýs álvers, Norðuráls. Allir þessi samningar voru gerðir á tæpu ári. Í hönd fór mikið uppbyggingartímabil hjá Landsvirkjun sem jók framleiðslu sína um 60% á fimm árum. Blöndu-, Búrfells- og Kröfluvirkjanir voru stækkaðar og byggðar virkjanir við Sultartanga og Vatnsfell.

Landsvirkjun.

Árið 2002 gengu svo eftir samningar um sölu á raforku til Alcoa Fjarðaáls í Reyðarfirði og bygging Kárahnjúkavirkjunar hófst í ársbyrjun 2003 en hún felur í sér aðra 60% aukningu í raforkuframleiðslu fyrirtækisins.

Landsvirkjun.

Ný raforkulög 2005

1. janúar 2005 varð flutnings svið fyrirtækisins, þar sem störfuðu tæplega 70 manns, að Landsneti, sjálfstæðu hlutafélagi og dótturfélagi Landsvirkjunar. Landsnet á og rekur flutningskerfi landsins og stýrir raforkukerfinu.

Frá og með 1. janúar 2007 yfirtók ríkið eignarhlut Reykjavíkur og Akureyrar í Landsvirkjun sem varð þar með sameignarfélag í fullri eign ríkisins og á forræði fjármálaráðuneytisins.

Landsvirkjun.

Fyrirtækinu var veitt heimild til að virkja þjórsá við Búrfell.
Framkvæmdir hófust 1965

Búrfell.

Áform um virkjun Þjórsár við Búrfell komu fyrst fram hjá Fossafélagi Einars Benediktssonar skálds árið 1917. Virkjunin var þó ekki reist fyrr en um 1970 og þá í tengslum við tilkomu álversins í Straumsvík.

Hugmynd Berner & Berner arkitekta að Búrfellsstöð frá árinu 1918.

Búrfellsvirkjun.

Búrfellsvirkjun er fyrsta virkjun í heiminum í jökulvatni. Til þess að tryggja rekstur hennar voru gerð ís-fleyti mannvirki til þess að flytja þann ís sem myndaðist í ánni við ákveðin veðurskilyrði fram hjá inntaksmannvirkjunum. Þessi mannvirki áttu sér enga fyrirmynd. Seinni hluti virkjunarframkvæmdanna var alfarið í höndum Íslendinga, og þar með var fengin viðurkenning Alþjóðabankans á þekkingu og getu landsmanna til að standa fyrir verkum af þessari stærð.

Búrfellsvirkjun.

Í ársbyrjun 1998 var lokið við að skipta um vatnshjól í vélunum og við þessar framkvæmdir hefur uppsett afl aukist um ca. 10MW á hverja vél og telst nú stöðin 270MW.

Næstu virkjanir Landsvirkjunar.

Í kjölfar Búrfellsvirkjunar hefur Landsvirkjun reist eftirtaldar vatnsaflsvirkjanir:

- Sigöldu í Tungnaá 1977,
- Hrauneyjavirkjun í Tungnaá 1981,
- Blönduvirkjun 1991,
- Sultartangavirkjun á mótum Þjórsá og Tungnaár 1999,
- Vatnsfellsvirkjun í afrennsli Þórisvatns.

<http://www.landsvirkjun.is/starfsemin/virkjanir/>

Sigölduvirkjun.

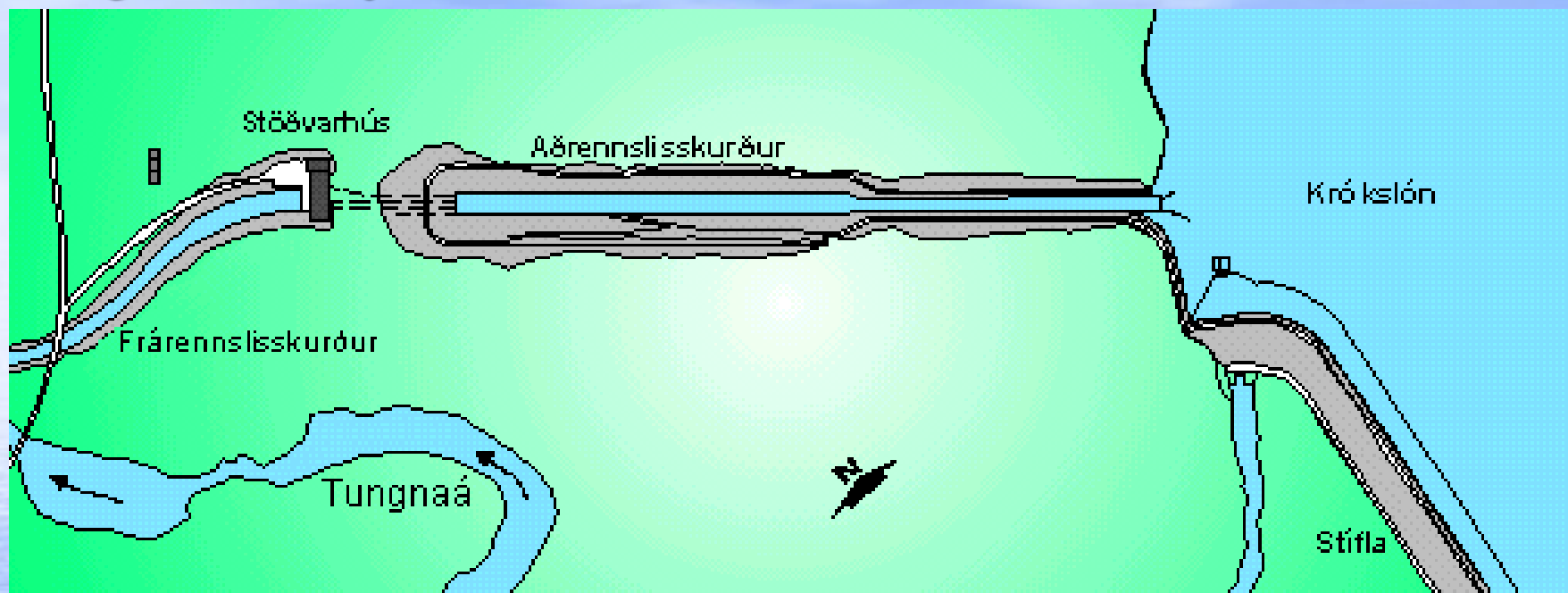
Næsta stórvirkjun eftir Blönduvirkjun var Sigölduvirkjun, 150MW sem tekin var í notkun á árunum 1977 og 1978.

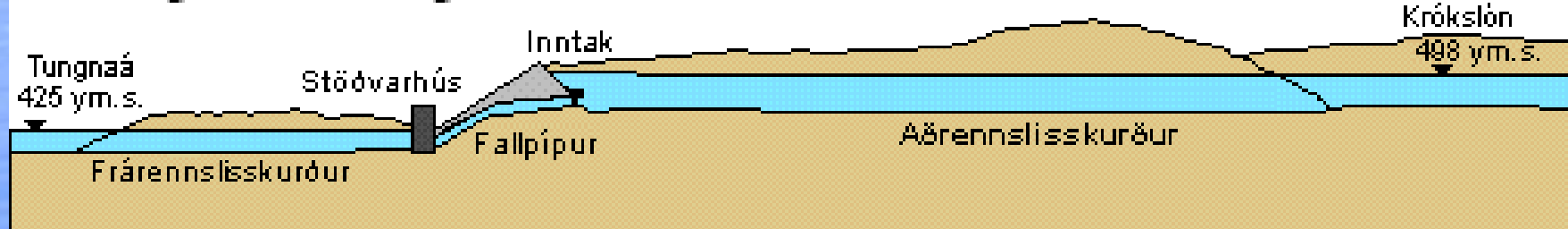
Sigölduvirkjun.

- Virkjunin er á margan hátt sérstök, en stöðin stendur inni á hálendinu nokkuð sunnan Þórisvatns.
- Rekstur Sigöldustöðvar hófst árið 1977 en hún var reist á árunum 1973-77 af Landsvirkjun í kjölfar virkjunar við Búrfell.
- Í stöðinni eru þrjár 50 MW vélasamstæður sem voru gangsettar 1977-1978.

Sigölduvirkjun.

Langsnið í vatnsvegi

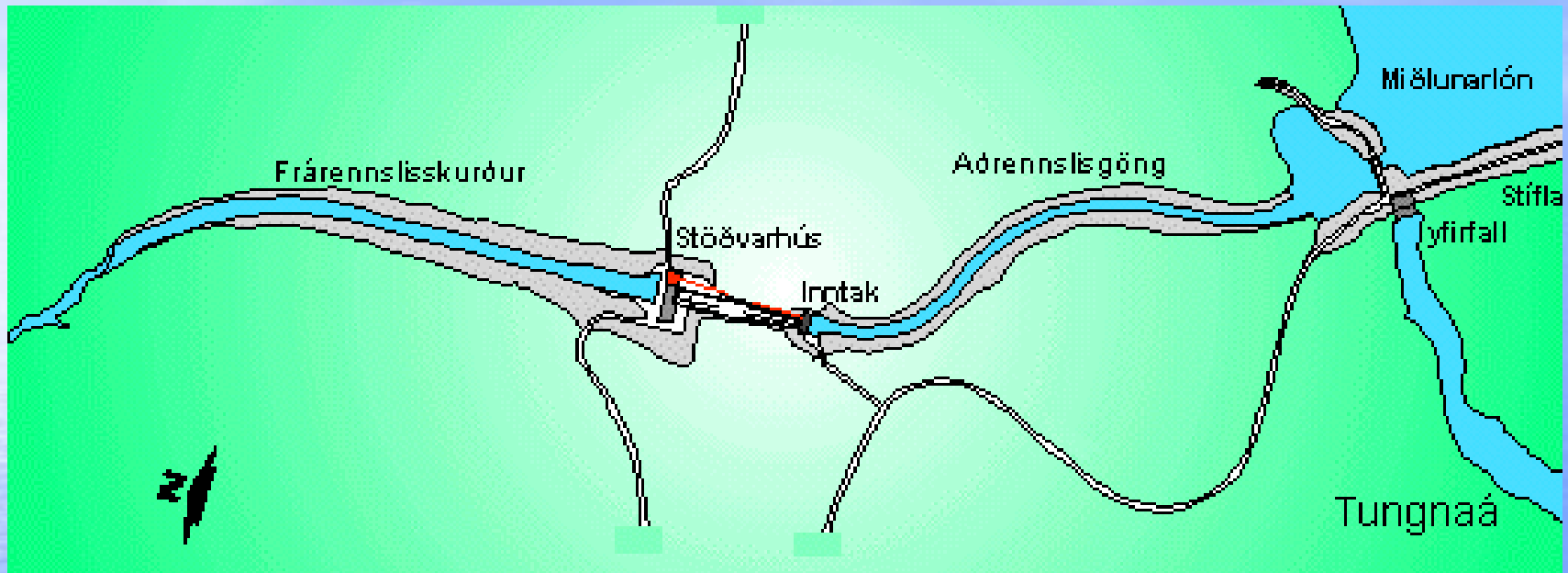

Hrauneyjafossstöð.

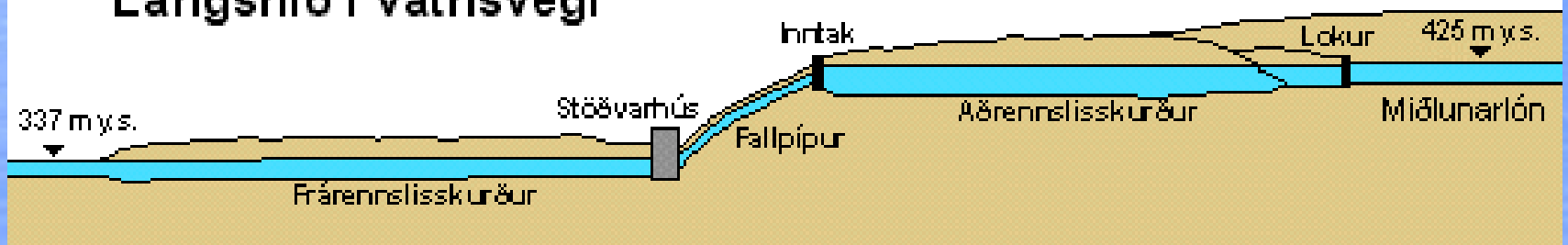

Hrauneyjafossstöð er næst stærsta raforkuver Íslands og stendur á fallegum stað í jaðri hálendisins, á Sprengisandsleið.

Hrauneyjafosstöð

Langsnið í vatnsvegi

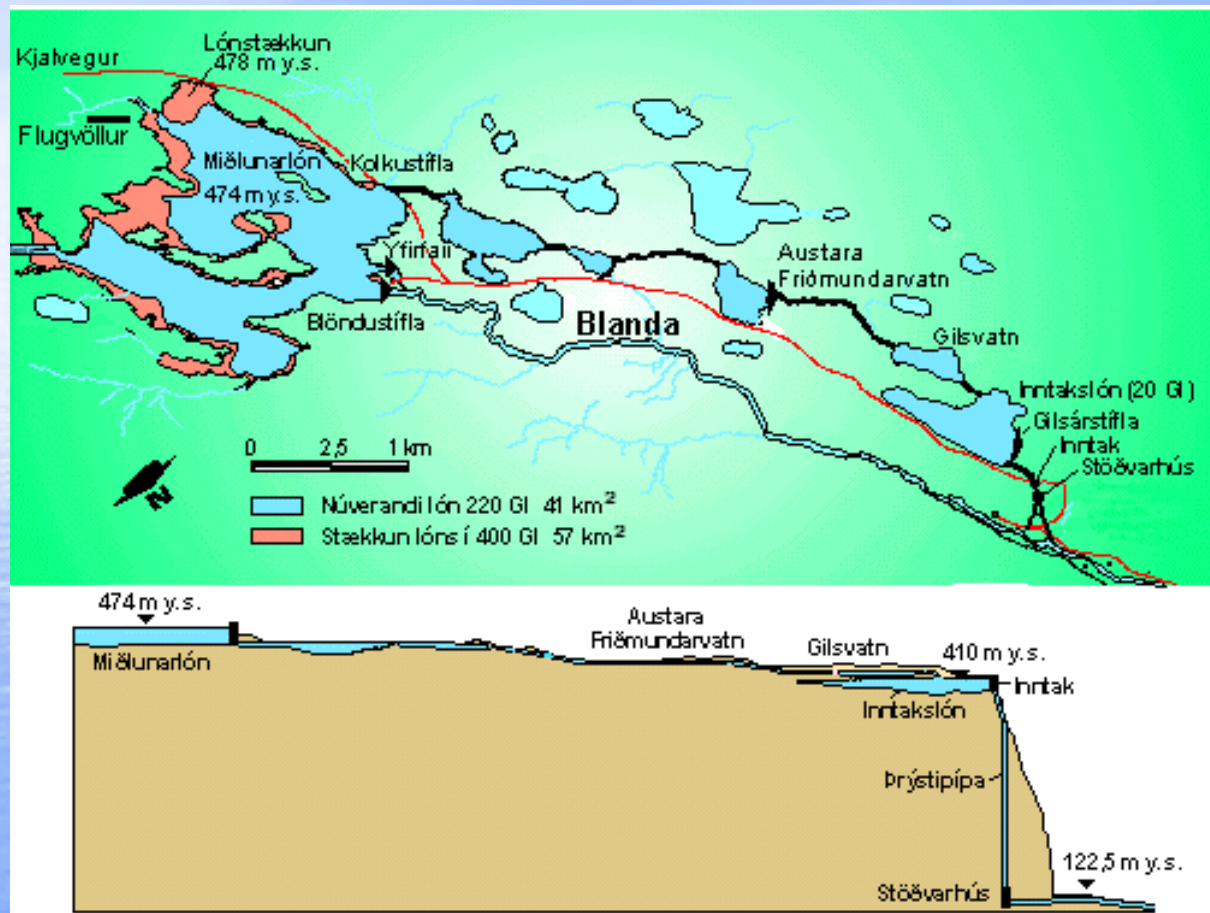

Hrauneyjafossstöð.

- Hrauneyjafossstöð var reist á árunum 1977- 1981 og hófst rekstur stöðvarinnar árið 1981. Í stöðinni eru þrjár 70 MW vélasamstæður.
- Tengivirki stövarinnar er innan dyra í stöðvarhúsinu og er það einangrað með gasi. SF6 gasvirki framleitt af sænska fyrirtækinu ASEA.
- Tengivirkið er sérstakt að því leyti að það er hringtengt.

Blöndustöð.

- Blöndustöð er á margan hátt einstætt mannvirki en stöðvarhús hennar stendur á rúmlega 200 metra dýpi niðri í jörðinni.
- Hún er fyrsta stórvirkjun Íslendinga, sem segja má að sé að öllu leyti íslenst hönnunn.

Blönduvirkjun.

- Rafmagnsveitur ríkisins önnuðust undirbúningsframkvæmdir og höfðu umsjón með hönnun og gerð samninga við heimamenn vegna Blönduvirkjunar.
- Í ágúst 1982 gerðu ríkisstjórn Íslands og Landsvirkjun með sér samning um að Landsvirkjun reisti og ræki Blöndustöð í stað Rafmagnsveitnanna. Framkvæmdir hófust árið 1984 og haustið 1991 var fyrsta vélasamstæðan tekin í notkun.

Kennitölur og tæknilegar upplýsingar um Blöndustöð

Vatnasvið virkjunar: 1.520 km²

Meðalrennsli til virkjunar: 39 m³/S

Fallhæð: 287 m

Blöndulón, flatarmál við 478 m y.s.: 57 km²

Miðlunarrými: 400 GI

Gilsárlón, flatarmál : 5 km²

Miðlunarrými: 20 GI

Afl, 3 Francis hverflar, 50 MW hver: 150 MW

Orkugeta: 720 GWh/ári

Vatnsfellsvirkjun

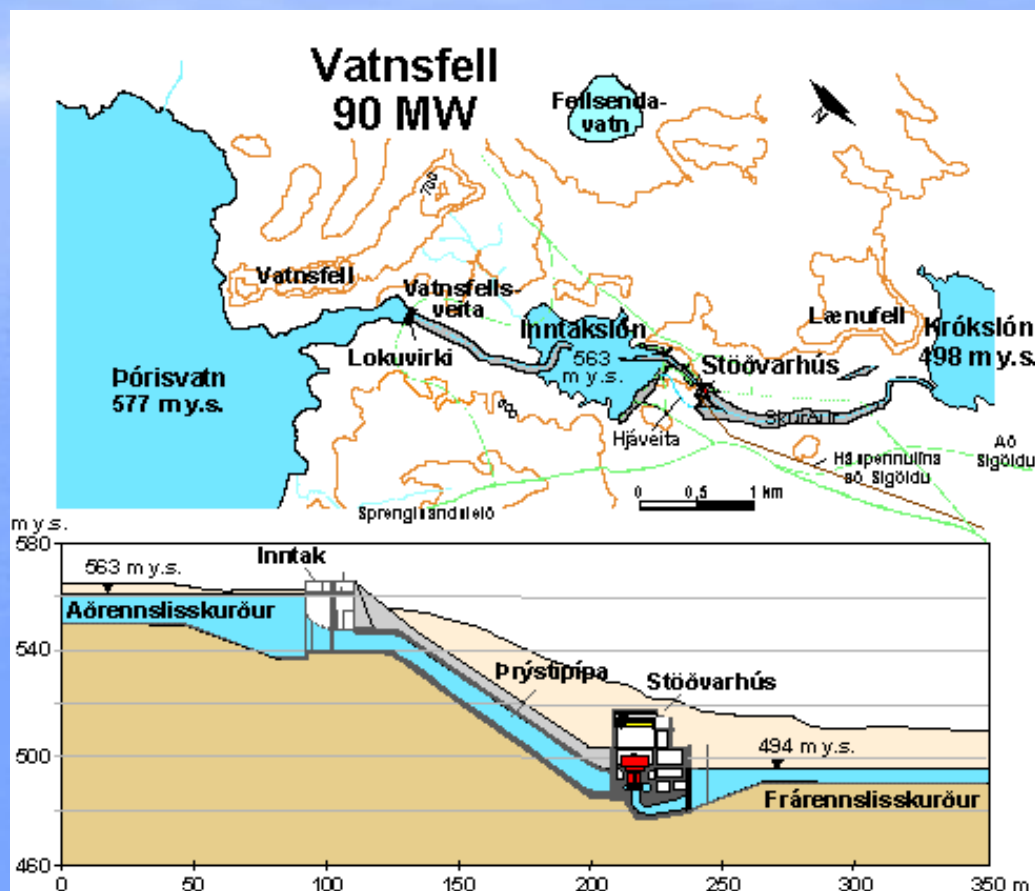
Vatnsfellsvirkjun nýtir fallið í veituskurðinum á milli Þórislóns og Krókslóns, uppistöðulóns Sigöldustöðvar.

Vatnsfellsvirkjun

Uppsett afl
virkjunarinnar er
90MW

Rekstur virkjunarinnar
er sérstakur að því
leyti að hún verður
aðeins keyrð á þeim
tíma sem vatni er
miðlað úr Þórisvatni.

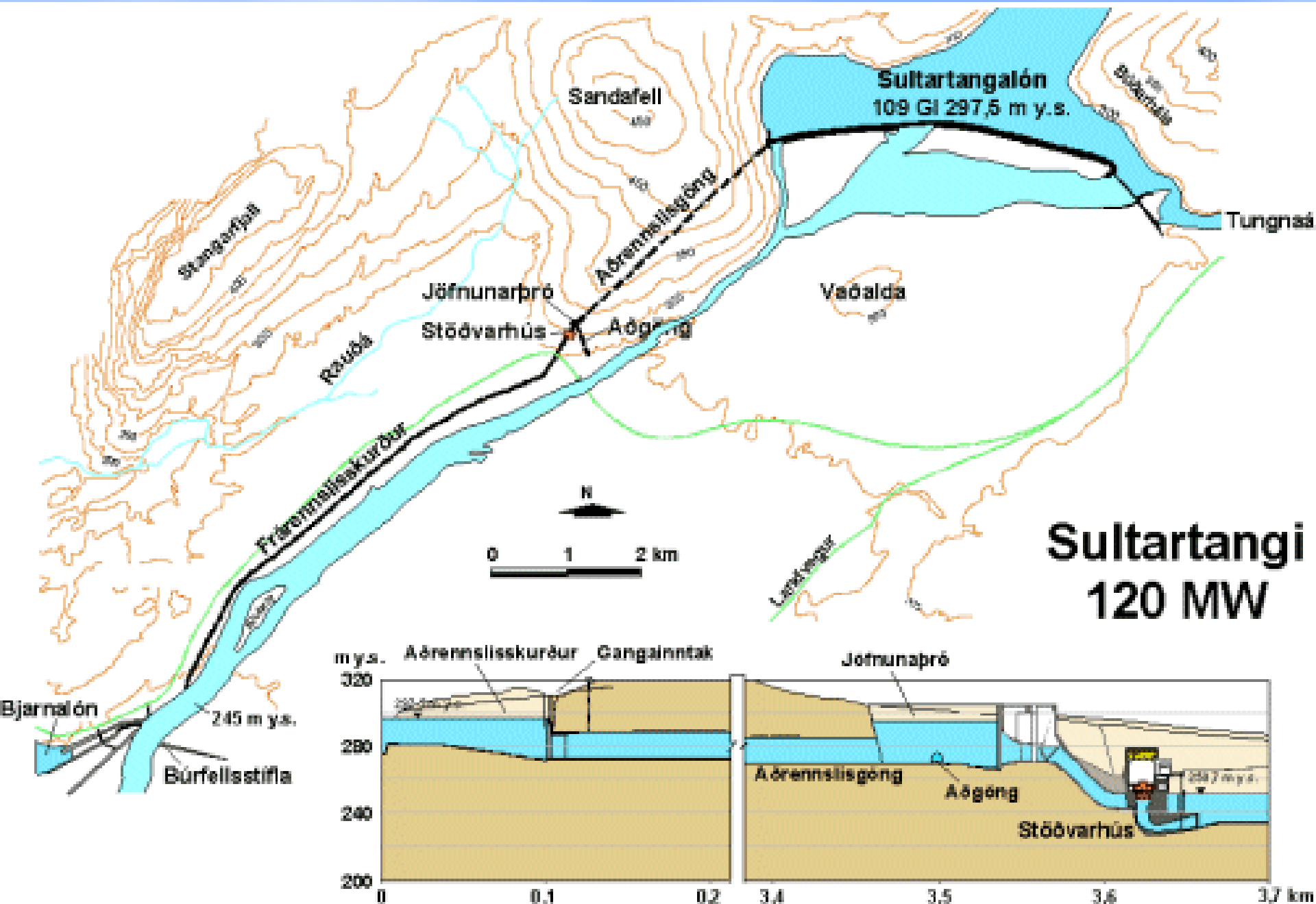

Sultartangavirkjun.

Virkjunin var tekin í notkun í nóvember 1999.

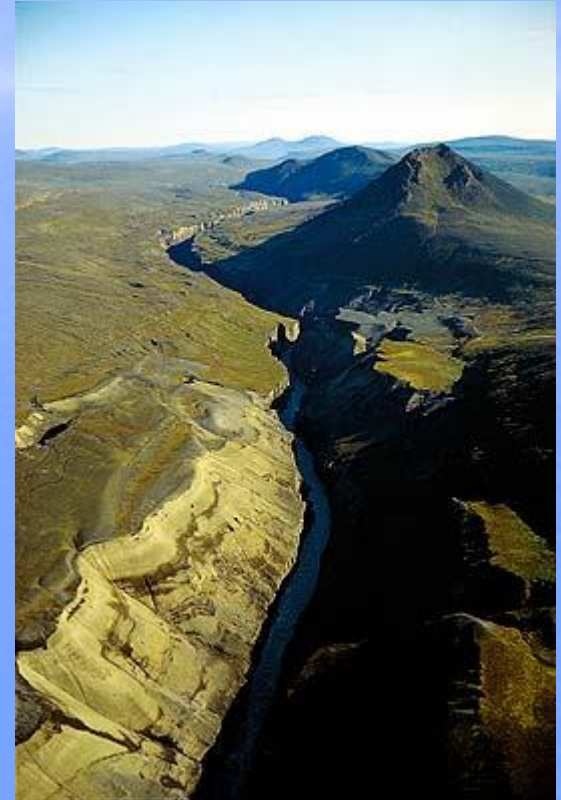
Uppsett afl virkjunarinnar er 120MW framleitt í tveimur 60MW vélasmstæðum.

Kárahnjúkavirkjun.

- Álver er byggt í Reyðarfirði, á vegum fyrirtækisins Alcoa með áætlaða 295 þúsund tonna ársframleiðslu.
- Þetta var forsenda byggingu Kárahnjúkavirkjunar, sem mun fullnægja allri orkuþörf versins.

Kárahnjúkavirkjun.

Kárahnjúkavirkjun.

Uppsett afl 690 MW

Orkuvinnslugeta 4.600 gígavattsstundir á ári

6 Francis, hverflar lóðréttir ásar
Stærð 115 megavött hver

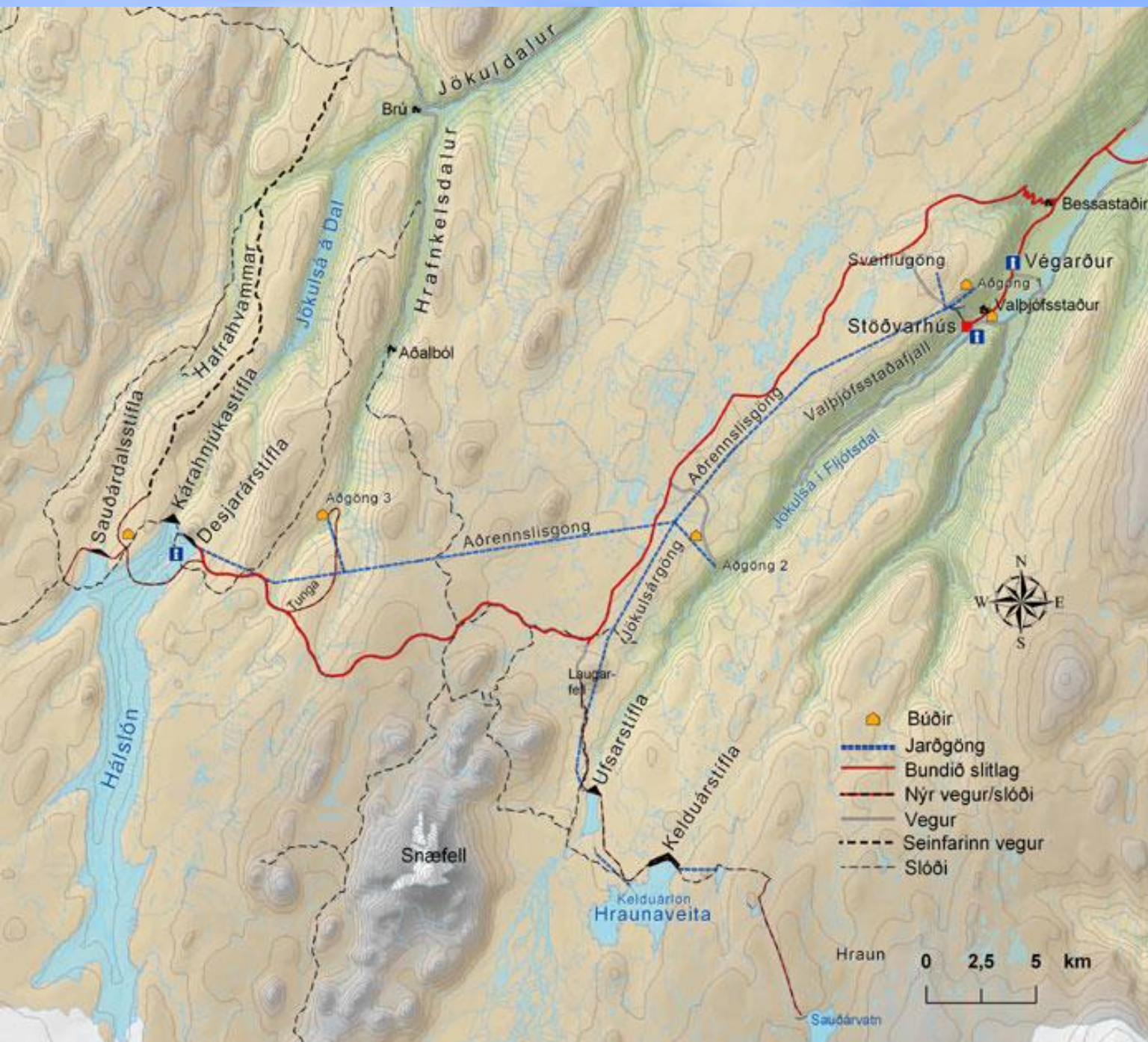
Heildarfallhæð frá Hálslóni í stöðvarhús í Fljótsdal

599 metrar

Hönnunarrennsli (mesta mögulega rennsli)

144 rúmmetrar á sekúndu

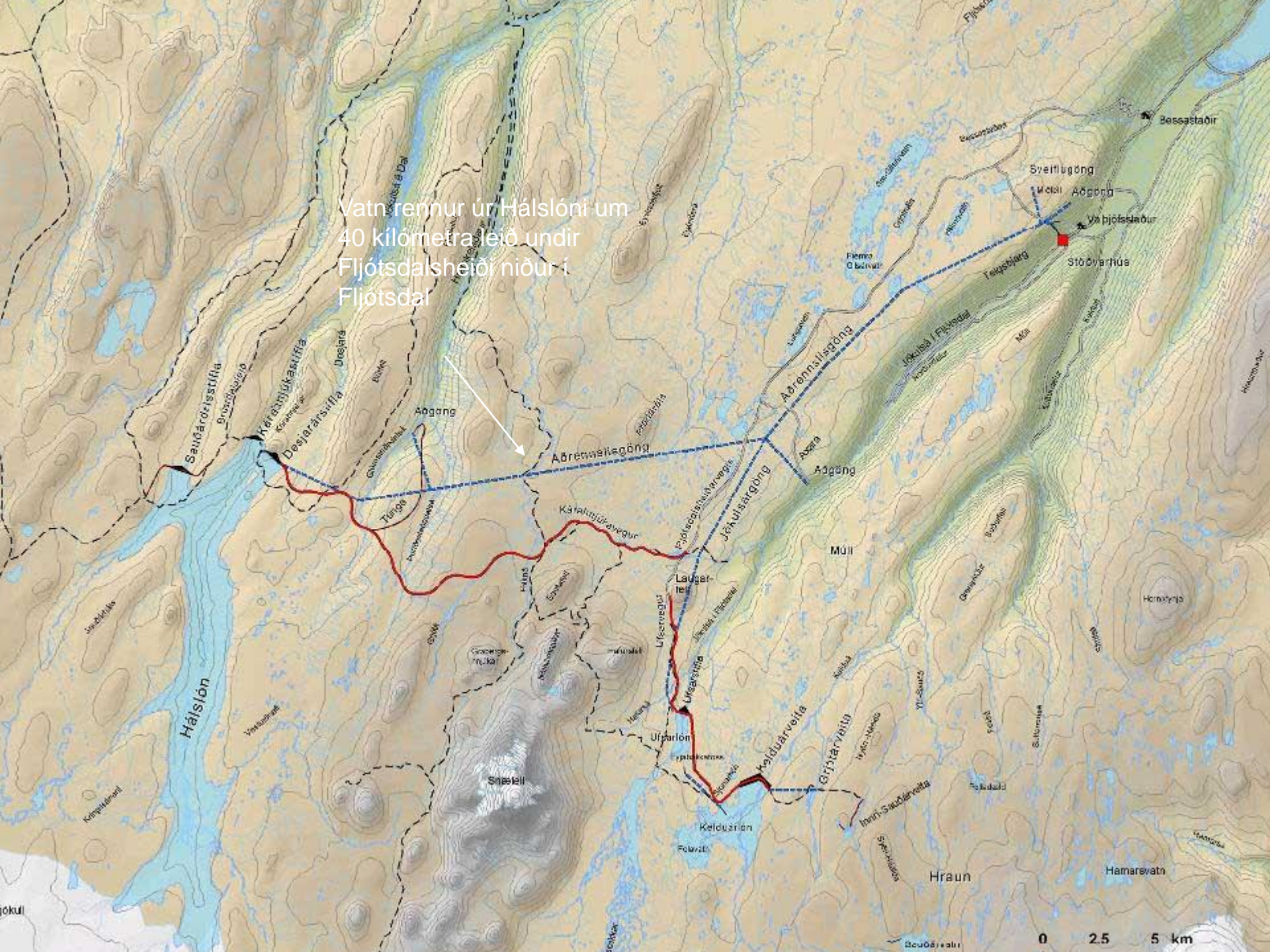

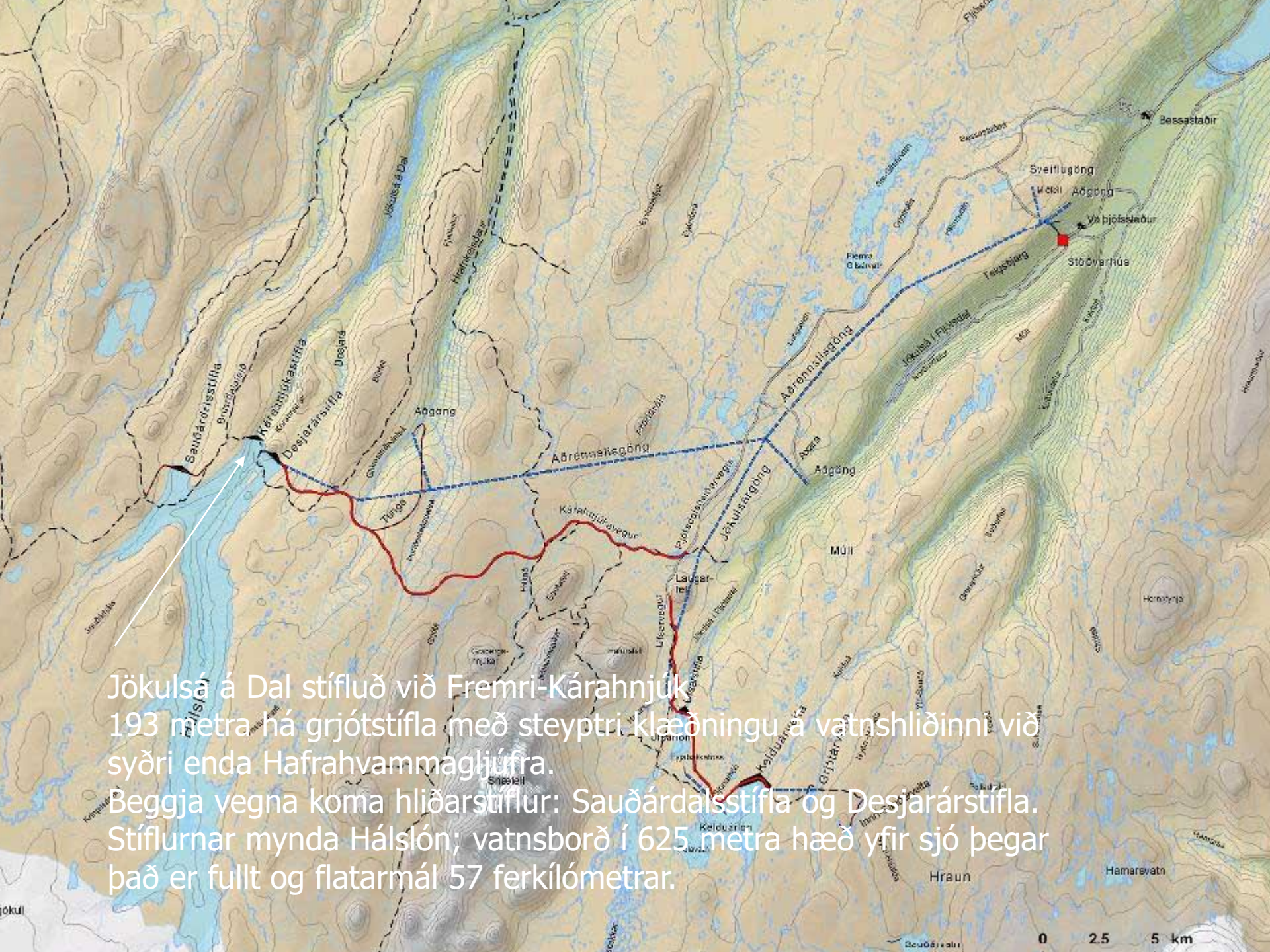
Jökulsá á Dal stífluð við Fremri-Kárahnjúk og myndað miðlunarlón, Háslón. Í Jökulsá í Fliótsdal myndar lítið lón með stíflu, Ufsarlón. Jarðgöng boruð úr Háslóni út á Teigsbjarg, ofan Fliótsdals. Á leiðinni tengjast þau öðrum göngum úr Ufsarlóni. Vatnið fer um tvenn fallgöng að stöðvarhúsinu inni í fjallinu, rennur í gegnum sex aflvélar og áfram um göng og skurð út í farveg Jökulsár í Fliótsdal austur undan Valbjófsstað

Vatn rennur úr Hálslóni um 40 kílómetra leið undir Fljótsdalsheiði niður í Fljótsdal

Jökulsá á Dal stífluð við Fremri-Kárahnjúk
193 metra há grjótstífla með steyptri klæðningu á vatnshliðinni við
syðri enda Hafrahvammagljúfra.
Beggja vegna koma hliðarstíflur: Sauðárdalsstífla og Desjarárdstífla.
Stíflurnar mynda Háslón; vatnsborð í 625 metra hæð yfir sjó þegar
það er fullt og flatarmál 57 ferkílómetrar.

Framkvæmdir við Kárahnjúkavirkjun hófst síðla árs 2003.

